

BEŐERİ COĐRAFYA ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

Doç. Dr. Nuri YAVAN

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih-Cođrafya Fakóltesi
Cođrafya Bölümü
Beőeri ve İktisadi Cođrafya Anabilim Dalı
nuri.yavan@ankara.edu.tr

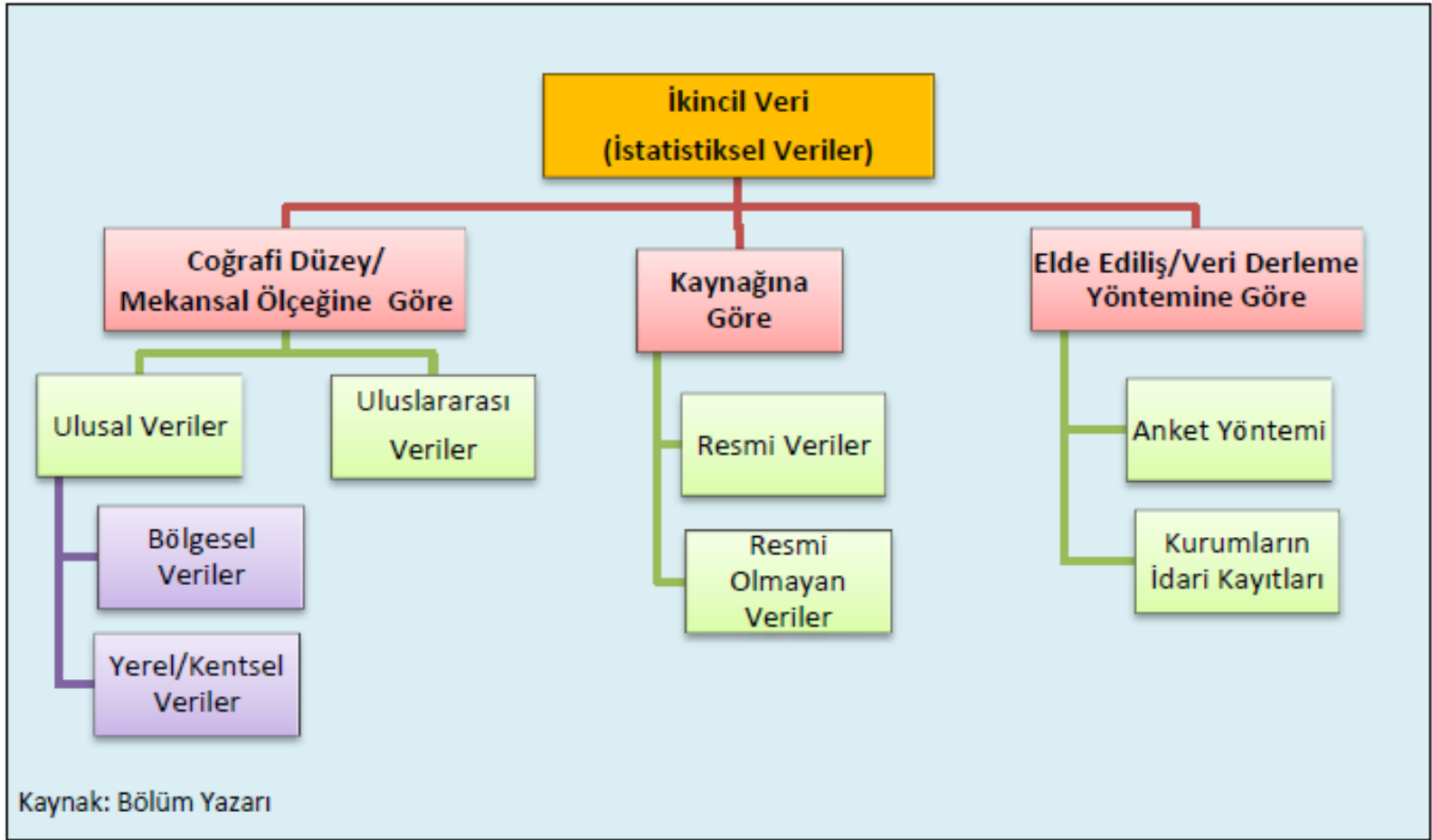

İçerik

- **İkincil Veri: (Mevcut) İstatistikler**
 - Türleri ve özellikleri
 - Avantaj ve dezavantajları
 - İkincil veri kaynakları
 - Ulusal veriler
 - Uluslararası veriler

İkincil Veri: Nicel Veri Toplama Tekniđi

Şekil 2. İkincil verilerin türleri ve sınıflandırılması

İkincil veriler

İkincil verilerin özellikleri

- Ham veriler, işlenmiş veriler, sınıflandırılmış veriler...
- Dijital veri şeklinde ya da basılı kağıt şeklinde...
- Çok farklı formatta olabilmekte (XLS, PDF, HTML...)
- Çeşitli türde görsel grafik ve haritalama şeklinde olabilmekte
- Online erişim, indirme, transfer etme kolaylığı sağlamakta
- ✓ Temel kaynağı devlettir (resmi verilerdir)
- ✓ Devlet tarafından belirli coğrafi sınırlar içinde toplanır (il, ilçe, düzey 1,)
- ✓ Devlet tarafından resmi açıklama olduğu için daha güvenilir-doğru kabul edilir
- ✓ Mevcut durumu ortaya koymaktadırlar

Resmi veriler

- Daha güvenilir ve doğru kabul edilir
- Örneklem hatası çok düşüktür
- Herkese açıktır (kütüphane, internet, rapor, kitap...)
- Her zaman erişilebilir olma imkanı vardır
- Geniş ve ayrıntılı olması, çok fazla konuyu içermesi
- **Öte yandan;**
 - Tümüyle nötr-tarafsız değildir
 - Devletin amacı, ideolojisi veriye yansiyabilir
 - Devlet veriyi çarpıtabilir, manipüle edebilir
- Buna karşı, araştırmacı bilimsel şüpheli olmalıdır.
- **Coğrafyada ikincil veriler:** Nüfus-göç verileri, firmaların üretim verileri, suç verileri, konut verileri, seçim verileri, etnik yapı verileri, trafik verileri...

İkincil verilerin avantajları

- Kullanıma hazır olması
- Birincil veriye göre zahmetsiz, kolay ve ucuza erişebilme imkanı
- Çeşitli formatta olması
- İndirebilme imkanı
- Uzun yıllık verileri elde etme imkanı
- Süreli verileri vererek uzun dönemlik değişimi görebilme-değerlendirebilme
- Yıllık, mevsimlik, aylık (dış ticaret), haftalık-günlük-saatlik (borsa) veri elde imkanı
- Ülkeler arasında, ülkelerin bölgeleri arasında karşılaştırma yapma imkanı verir
- Çeşitli ve kapsamlıdır
- Ayrıntılı veri setleri içerir
- Kaliteli ve güvenilirdir (uzman ekipçe toplanır, ön testleri yapılır)

İkincil verilerin dezavantajları

- Doğrudan araştırma amacı için toplanmış veriler değildir
- Araştırma soru ve hipotezlerine doğrudan cevap vermeyebilir
- Erişimin zor ya da imkansız olması (ciddi para ve zaman gerektirebilir)
- Kurumun bilgiyi esirgeme-vermeme eğilimi
- Firma-birey düzeyinde bilginin gizlilik ilkesi nedeniyle temin edilememesi
- Ölçme ve örneklem hatasını bünyesinde barındırması
- Ölçüm, örnekleme, sınıflandırma farklı yıllarda değişiklik göstermesi
- **Ekolojik yanılğı**: Büyük ölçekli analiz birimlerinden bireysel düzeyde analiz çıkarma sonucu ortaya çıkmaktadır (Ankara il düzeyi işsizlik oranlarından Çankaya ilçesinde oturan hane halkının işsizlik düzeyinin çıkarılması)
- **Değişebilir alansal birim**: verilerin toplandığı mekansal birimin sınırlarının zaman içinde değişmesi sonucu, farklı zamanların karşılaştırmasını yapamama

Uluslararası ikincil veri kaynakları

- Ülkelerin ulusal veri tabanları İngilizce versiyonu bulunmamakta, veriler karmaşık ve nerede olduğu bilinmemekte...
- Ülkelerin ulusal veri tabanlarına tek tek girme yerine, tek bir yerden veri setine erişebilme imkanı sağlamakta
- Ülkeler arası karşılaştırma yapma imkanı vermekte
- Çalışmayı uluslararası ölçekte konumlandırma imkanı vermekte
- Birkaç ülke üzerinde çalışılıyorsa ya da bir ülkenin kent ya da bölgeleri çalışılıyorsa ulusal istatistik kurumu verilerine bakılmalı-kullanılmalı
- Uluslararası kurumlar, kendisi verileri toplamakta ya da çeşitli yollar verileri derlemekte
- Hangi verinin hangi uluslararası kurumun web sayfasında olduğu bilmek bir deneyi ister
- Hangi konu çalışılıyorsa o konu hakkındaki uluslararası veri tabanı da kullanılmalıdır (Tarımda FAO, turizmde UNWTO...)

Tablo 2. Çeşitli ülkelerin ulusal istatistik kurumlarının web sayfaları

OECD ve BRICS* Ülkeleri	Web Adresleri	OECD ve BRICS Ülkeleri	Web Adresleri
ABD	http://www.fedstats.gov ve http://www.census.gov	İsrail	http://www.cbs.gov.il/reader/?Mlvl=cw_usr_view_Folder&ID=141
Almanya	http://www.destatis.de/en	İsveç	http://www.scb.se/eng
Avustralya	http://www.abs.gov.au	İsviçre	http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/en/index.html
Avusturya	http://www.statistik.at/web_en/	İtalya	http://www.istat.it/english
Belçika	http://statbel.fgov.be/en/statistics/figures/	İzlanda	http://www.statice.is/
Brezilya	http://www.ibge.gov.br/english/	Japonya	http://www.stat.go.jp/english
Çek Cumhuriyeti	http://www.czso.cz/eng/redakce.nsf/i/home	Kanada	http://www.statcan.gc.ca
Çin	http://www.stats.gov.cn/english	Lüksemburg	http://www.statistiques.public.lu/fr/acteurs/statec/index.html
Danimarka	http://www.dst.dk/en.aspx	Macaristan	http://www.ksh.hu/?lang=en
Endonezya	http://www.bps.go.id/eng/	Meksika	http://www.inegi.gob.mx
Estonya	http://www.stat.ee/en	Norveç	http://www.ssb.no/
Finlandiya	http://www.stat.fi/index_en.html	Polonya	http://www.stat.gov.pl/english
Fransa	http://www.insee.fr/en	Portekiz	http://www.ine.pt/en
Güney Afrika	http://www.statssa.gov.za	Rusya	http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/en/main/
Güney Kore	http://kostat.go.kr/portal/english/index.action	Slovak Cumhuriyeti	http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=359
Hindistan	http://mospi.nic.in/Mospi_New/site/home.aspx	Slovenya	http://www.stat.si/eng/index.asp
Hollanda	http://www.cbs.nl/en	Şili	http://www.ine.cl/
İngiltere	http://www.statistics.gov.uk	Türkiye	http://www.tuik.gov.tr/Start.do
İrlanda	http://www.cso.ie/en/index.html	Yeni Zelanda	http://www.stats.gov.nz
İspanya	http://www.ine.es/en	Yunanistan	http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE

*BRICS, dünya ekonomisinde yakın gelecekte sözsahibi olacak olan ve günümüzde de hızla büyüyen ve yükselen ekonomilere verilen addır. Bu terim, Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'yı kapsar ve bu ülkelerin İngilizce baş harflerinden oluşur.

Kaynak: Bölüm Yazarı

En önemli 2 veri tabanı:

- **EUROSTAT** (Statistical Office of the European Union) **AB İstatistik Ofisi**
- **OECD** (Organization for Economic Cooperation and Development) **Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü**
- Her iki kuruluş ülkesel-ulusal, *bölgesel, kentsel düzeyde* veri sağlamaktadır.

Coğrafyacılar için ulusüstü bölgesel ölçekte veri sağlayan diğer 3 uluslararası kuruluş

- **DÜNYA BANKASI** (World Development Indicators) Dünya Kalkınma Göstergeleri
- **UN** (United Nations Statistics Division) BM
- **UNESCO** (UIS)

Kutu 4: BM "UNdata" Veri Tabanı

Aşağıdaki şekil, BM'nin "UNdata" veri tabanında yer alan uluslararası kuruluşları göstermektedir. UNdata <http://data.un.org/> adlı (UN, 2013a) bu internet sitesi aracılığıyla BM ile ilişkili tüm uluslararası kuruluşları tek bir çatı altında toplayarak, bu kuruluşlarının sahip olduğu 34 istatistiksel veri tabanına tek bir noktadan erişilebilmeyi mümkün hale getirmiştir. Bu haliyle söz konusu veri tabanı dünyanın en büyük ikincil veri kaynağını oluşturmaktadır.

Kaynak: Bölüm Yazarı

- **EBRD (European Bank for Reconstruction and Development) Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası**
 - ❖ Orta ve Doğu Avrupa Bölgesi, Balkanlar, Kafkaslar, Orta Asya 'daki 29 ülkeyi kapsamakta
 - ❖ SSCB'den sonra görülen, geçiş ekonomileri olarak tanımlanan Avrasya ülkeleri üzerine odaklanmaktadır
- **UNECE (United Nations Economic Commission for Europe) BM Avrupa Ekonomik Komisyonu**
 - ❖ Avrupa, ABD, Kanada, Türkiye ve EBRD'deki ülkelerin cinsiyet, göç, ulaşım, orman, çevre gibi göstergeleri
- **EEA (European Environment Agency) Avrupa Çevre Ajansı**
 - ❖ Avrupa ülkelerine odaklanmakta

Tablo 3. Uluslararası kuruluşların istatistik göstergeleri ve bunların web sayfaları

Uluslararası Kuruluşun			Sağladığı Verinin Kapsamı	Web Sitesi
Kısa Adı	Orijinal Adı	Türkçe Adı		
EUROSTA T**	Statistical Office of the European Union	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi	Çok Çeşitli Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler	http://epp.eurostat.ec.europa.eu
OECD***	Organization for Economic Cooperation and Development	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü	OECD Ülkelerine Ait Tüm Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler	http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode#
EBRD*	European Bank for Reconstruction and Development	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası	Avrasya Bölgesindeki 29 Ülkeye Ait Ekonomik, Geçiş Ve Yapısal Değişim Göstergeleri	http://www.ebrd.com/pages/research/economics/data.shtml
UNECE*	United Nations Economic Commission for Europe	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu	Avrupa'daki 56 Ülkeye İlişkin Ekonomik, Cinsiyet, Göç, Ulaşım ve Ormanlık İstatistikleri	http://w3.unece.org/pxweb/
EEA*	European Environment Agency	Avrupa Çevre Ajansı	Avrupa Ülkelerindeki Çevre İle İlgili Bir Çok Gösterge	http://www.eea.europa.eu/data-and-maps
WB*	World Bank	Dünya Bankası	Kalkınma İle İlgili Tüm Göstergeler	http://databank.worldbank.org/data/home.aspx
WBI*	World Bank Institute	Dünya Bankası Enstitüsü	Yönetişimin Farklı Boyutları İle İlgili Göstergeler	http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.asp
IMF*	International Monetary Fund	Uluslararası Para Fonu	Tüm Makroekonomik, Finansal Ve Borçlanma İle İlgili Göstergeler	http://www.imf.org/external/data.htm
UN*	United Nations	Birleşmiş Milletler	"Undata", BM Ve Bağlı Kuruluşlarına İlişkin Tüm Veri Tabanlarının Sitesi	http://data.un.org/
UNSD*	United Nations Statistics Division	Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü	Uluslararası Ticaret, Ulusal Ekonomik Hesaplar, Enerji, Çevre, Cinsiyet Göstergeleri	http://unstats.un.org/unsd
Kısa adı yok*	United Nations Population Division	Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü	Nüfus, Göç Ve Demografik Göstergeler İle Kentleşme Verileri	http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/dataset/index.shtml
UNCTAD*	United Nations Conference on Trade and Development	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü	Uluslararası Yabancı Sermaye, Doğrudan Dış Yatırım, Uluslararası Ticaret	http://unctad.org/en/Pages/Statistics.aspx
UNIDO*	United Nations Industrial Development Organization	Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü	Sanayi İle İlgili Tüm Göstergeler	http://www.unido.org/resources/statistics/statistical-databases.html
WTO*	World Trade Organization	Dünya Ticaret Örgütü	Dış Ticaret Göstergeleri	http://www.wto.org/english/res_e/stat_e/stat_e.htm#stats
ILO*	International Labor Organization	Uluslararası Çalışma Örgütü	Emek Piyasası İle İlgili Tüm Göstergeler	http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/lang-en/index.htm
UNWTO*	World Tourism Organization	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü	Turizmle İlgili Tüm Göstergeler	http://statistics.unwto.org/
WIPO*	World Intellectual Property Organization	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü	Patent, Faydalı Model, Marka Ve Endüstriyel Tasarım	http://www.wipo.int/ipstats/en
FAO*	Food and Agriculture Organization	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü	Beslenme, Tarım Ve Gıda, Su Kaynakları, Sulama	http://www.fao.org/corp/statistics/en
UNDP*	United Nations Development Program	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı	Uluslararası İnsani Gelişim Göstergeleri	http://hdr.undp.org/en/statistics/
UNICEF*	United Nations Children's Fund	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu	Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler, Özellikle Çocuklarla İlgili İstatistikler	http://www.unicef.org/statistics
UNESCO*	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü	Eğitim, Bilim, Teknoloji Ve Kültürler İle İlgili Göstergeler	http://www.uis.unesco.org/Pages/default.aspx
WHO*	World Health Organization	Dünya Sağlık Örgütü	Sağlık Göstergeleri	http://www.who.int/research/en/
ITU*	International Telecommunications Union	Uluslararası Telekomünikasyon Birliği	Telefon, İnternet, Bilgisayar İle Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Göstergeleri	http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx
UNFCCC*	United Nations Framework Convention on	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi	İklim Değişimini Etkileyen Altı Farklı Seragazi Türüne İlişkin Veriler	http://unfccc.int/ghg_data/items/3800.php

Ulusal ikincil veri kaynakları

Ulusal ölçekte üretilen istatistiksel veriler

- **TÜİK** (16 farklı konu)
- **MERKEZ BANKASI** (ekonomik hesaplar, fiyat endeksleri, ödemeler dengesi)
- **HAZİNE MÜŞTEŞARLIĞI** (iç-dış borç, özelleştirmeler...)
- **KALKINMA BAKANLIĞI** (ekonomik ve mali gelişmeler istatistikleri)

Bölgesel-yerel ölçekte üretilen istatistiksel veriler

- Türkiye'de 6 farklı mekansal ölçekte istatistiksel veriler bulunmaktadır
- Mekansal ölçek küçüldükçe veriye erişim güçleşmektedir
- Köy ve mahalle en küçük ölçeği oluşturmaktadır

Türkiye'de coğrafi verinin bulunabilirliğine göre mekansal ölçek

- Türkiye (ulusal)
- Düzey 1 (bölge): 12
- Düzey 2 (alt bölge): 26
- Düzey 3 (il): 81
- İlçe: 919
- Mahalle /köy:34333 köy (nüfus ve seçim verileri)

Türkiye mülki/idari düzeydeki birimler

- il,
- ilçe,
- bucak,
- köy

Türkiye yerel/kentsel düzeydeki birimler

- Büyükşehir belediyesi,
- il belediyesi,
- ilçe belediyesi,
- belde belediyesi,
- kentsel mahalle

Türkiye'de bölgesel istatistiklerin kaynağı

- **TÜİK:** Ulusal, bölge, alt bölge, il, ilçe düzeyinde veriler sunmakta
- Bizzat kendisi veriyi toplamakta
- Anket yapma/kurumlardan veri talep etme-alma
- **Bakanlıklar ve bağlı kurumları:** İl düzeyindeki verilerdir
- **Kamu kurum ve kuruluşları:** BDDK, TPE, TÜBİTAK...
- **Yerel kamu kurumları:** Online veri elde edilememekte, düzenli veri toplanmamakta, veriler güvenilir olmayabilmekte, tasnif edilmemiş-ham veri olmakta...
- **Özel kuruluşlar:** Sektörel dernekler, EDA, URAK... (veirleri rapor halinde yayınlamakta)